

01-06-2016

Sagsnr.
2015-0210814

Dokumentnr.
2015-0210814-3

Til Børne- og Ungdomsudvalget og Kultur- og Fritidsudvalget

”Mere Musik til Byens Børn”

Baggrund

I forbindelse med budget 2015 har Børne- og Ungdomsudvalget d. 5. november 2014 besluttet at gennemføre et pilotprojekt, for at fremme den frivillige musikundervisning i Københavns Kommune. Børne- og Ungdomsudvalget bevilgede 200.000 kr. til hvert område, 50.000 kr. til Musikskolen til faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurdering af aktiviteterne og 200.000 kr. centralt til styring, evaluering og dokumentation af indsatsen med henblik på at etablere en fremadrettet model på området. Udmeldingen af midlerne til konkrete aktiviteter sker i tæt samarbejde mellem BUF og KFF.

Notatet her giver en status på projektet, en beskrivelse af projektets følgeforskning samt opfølgningen til udvalgene.

Formål

I København er der en geografisk og social skævhed i hvilke børn, der benytter musikskolerne. Pilotprojektet gennemføres derfor med henblik på at sikre, at mange flere børn særligt i skolealderen i København får mulighed for at deltage i forskellige former for frivillig musikundervisning. Særligt fokuseres der på at udbrede musikundervisningen til børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem og børn fra geografiske områder af byen, hvor der ikke er let adgang til musikundervisning.

Status

Projektet drives i et samarbejde på tværs af Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen med stor inddragelse af musikudbydere som fx Den Cyklende Musikskole, Euphrosyne, Rytmisk Center, Livsbanen, Strøm School samt Kulturhusene og Lokaludvalgene i Kultur- og Fritidsforvaltningen.

Projektet befinder sig pt i slutningen af den første fase, som har karakter af en åben udviklingsfase. Der har været fokus på at udvikle og afprøve forskelligartede former for frivillige musikforløb i alle fem områder i byen, som mange børn allerede har haft glæde af. I de næste to faser vil det blive undersøgt, hvilke og hvor mange børn der deltager i musikforløbene, med særlig fokus på børn fra udsatte boligområder og ressourcevage hjem.

Pilotprojektet har midler til at vare i tre år. I samarbejde med følgeforskningen, tovholderne og Advisory Boardet er den strategiske tilgang til og styring af projektet inddelt i tre faser:

Første fase Den første fase er kendetegnet ved åben udvikling. Musikforløb og -aktiviteter af forskellig karakter, der kan

tiltrække målgruppen, skyder op lokalt. Der er fokus på at afprøve nye metoder, og at udvide kredsen af musikudbydere, der kan skabe længerevarende, bæredygtige forløb – også efter projektmidlerne udløber. Det betyder at projektet fokusere mere på en solid organisation omkring langsigtede forløb og fastholdelse af målgruppen, frem for at få at der udbydes mange aktiviteter.

Anden fase Indsatserne skal gradvist etableres som et sammenhængende koncept i anden fase, så de lokalt forankrede musikforløb og -aktiviteter fungerer som 'hot spot's'¹. Videndeling mellem musikudbydere og – instruktører understøttes, og fokuset på længerevarende, bæredygtige forløb intensiveres.

Tredje fase I projektets afsluttende fase er stabilisering af konceptet og lokalforankringen af indsatserne altafgørende, for at sikre et bidrag til flere frivillige musikundervisningstilbud til byens børn. I denne fase bliver fokus også på rolle og ansvarsfordeling ift. at drive indsatserne videre efter projektafslutning, og naturligvis om og hvordan det videre arbejde finansieres.

For at vurdere og udvikle kvaliteten og indholdet af musikundervisningsaktiviteterne, og sikre at aktiviteterne lever op til projektets formål, er der nedsat et Advisory Board. Det består af musikfaglige eksperter fra Musikskolen, Musikudvalget, Sønderbro Skole, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur og Fritidsforvaltningen. Advisory Boardet følger pilotprojektet i hele perioden og har en rådgivende funktion i forhold til de konkrete aktiviteter, der igangsættes, og er således en aktiv medspiller i udviklingen.

Projektgruppen har i efteråret 2015 været på studietur til Hamborg for at lade sig inspirere af indsatsen "Jedem Kind – ein Instrument". Indsatsen har, ligesom "Mere Musik til Byens Børn", som mål at ramme elever, der ellers ikke deltager i musikskoleundervisning – overvejende fra socialt belastede områder. Dette er således en af flere inspirationskilder i forhold til 'best practice' som løbende er med til at kvalificere pilotprojektet.

BUF og KFF arbejder via projektgruppen fokuseret på at få musiktilbuddene frivilligt forankret og på at gøre tilbuddene så bæredygtige som muligt.

Følgforskningen i forhold til det tyske projekt belyser den positive betydning for børnenes 1) selvopfattelse, integration og stresshåndte-

---

¹ Med inspiration fra naturvidenskaben udløser indsatserne som såkaldte hot spot's kontinuerligt varme i form af aktiviteter, forløb og idéer, der så spredes som gode erfaringer til andre.

ring, 2) perceptiv og kognitive resultater, 3) neuropsykologiske resultater samt 4) lærersamarbejdet i projektet (jf. Holst).

Opfølgning

Ekstern lektor ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Finn Holst, bedriver følgeforskning i hele perioden, for at indsamle og udvikle viden om de musikpædagogiske praksisformer og virkninger heraf for de deltagende børn, herunder i forhold til om den konkrete målgruppe nås, og i forhold til hvilken musikalsk læring og dannelse projektet skaber hos børnene. Herunder belyses blandt andet inklusion, sociale dynamikker, sammenhold og fællesskab blandt børnene.

Som en del af følgeforskningen, skal der foretages et anonymiseret registertræk på de deltagende børns CPR-numre, for at undersøge i hvilken grad projektet formår at ramme målgruppen. Der foretages et registertræk af socio-økonomiske data årligt de næste tre år med henblik på at kunne sammenligne fra år til år.

Følgeforskningen udmøntes i to delrapporter og en slutrapport. Den første delrapport er vedlagt som bilag til dette aflæggebordsnotat. I sensommeren 2017 vil BUU og KFU få forelagt anden delrapport, hvoraf CPR-registertrækket vil fremgå. Slutrapporten, ligeledes med et CPR-registertræk, forelægges for udvalgene i sensommeren 2018.

MERE MUSIK TIL BYENS BØRN

Førsteårsrapport

Finn Holst, maj 2016

INDLEDNING OG OVERBLIK

Der gennemføres et pilotprojekt med henblik på at sikre, at mange flere børn i København får mulighed for at deltage i forskellige former for frivillig musikundervisning med særligt fokus på at, at mange flere børn i København får mulighed for at deltage i forskellige former for frivillig musikundervisning.

Pilotprojektet løber over tre år og er tilsvarende inddelt i tre faser:

Første fase. Den første fase er kendetegnet ved åben udvikling (divergent strategi)

Anden fase. Indsatserne skal gradvist etableres som et sammenhængende koncept med fokus på længerevarende, bæredygtige forløb og værdiskabelse gennem videndeling (konvergent strategi)

Tredje fase. I projektets afsluttende fase er fokus stabilisering af konceptet og lokalforankring af indsatserne.

Projektets første fase er kendetegnet ved åben udvikling. I hvert af Københavns administrative områder (Amager, Nørrebro, Vesterbro-Valby, Vanløse-Brønshøj, og Østerbro-Indre By) er der i projektets første fase etableret en række meget forskellige lokalprojekter, som omfatter klassisk musik, band, elektropop, sangskrivning, rap, stomp, børnemusical og meget mere, iværksat af en række meget forskellige aktører (se afsnit 2.1).

Det er interessant hvordan der er tale om aktører i de meget forskelligartede delprojekter, der kan noget særligt, og meget forskelligt. Der er unikke værdier i hvert af de mange forskelligartede lokalprojekter. Der er gennemgående tale om en række aktører i lokalprojekterne med et omfattende erfarings- og kompetence-grundlag.

Den store diversitet fremstår som en tydelig styrke ved projektets første fase. Der er gennemført observation og interviews i de forskellige delprojekter, for at indsamle om de særlige værdier i de forskellige aktiviteter, der skyder op.

Disse værdier sættes i brug i forhold til konceptudvikling (optimering af projektet i forhold til formålsbeskrivelse og målgruppe) og videndeling. Den store variation i lokalprojekter har omfattet en række aspekter, herunder længden af projekter (fra meget korte til længere). Dette har såvel betydning for børnenes udbytte (ref. forskningsviden om effekten af børns aktive deltagelse i musik - afsnit 5), som for muligheder for forankring og bæredygtighed. I projektets anden fase vil det forskningsmæssige fokus flyttes fra den divergente værdisøgning til et fokus på samspillet mellem de musikpædagogiske praksisformer og virkninger heraf for de deltagende børn. I forhold til viden om hvilke børn der nås (målgruppen) indsamles data gennem CPR-numre, og der er indgået databehandleraftale mellem KK og DPU hertil.

Med baggrund i de administrative strukturer har det været en udfordring at etablere de faglige / saglige kommunikationslinjer og etablere mulighed for dataindsamling. Det er erfaringen i denne ramme, at det til dels afhænger af at opretholde en skelnen mellem det administrative og det fagligt/saglige i dokumentationsøjemed.

Der er påbegyndt aktiviteter med henblik på vidensdeling samt at udvide kredsen af musikudbydere, med henblik på at skabe længerevarende, bæredygtige forløb. Videndeling mhp projektudvikling er påbegyndt med et videndelingsmøde i februar (afsnit 3.1), og der er rejst forslag om videndeling mhp kvalitetsudvikling (afsnit 3.2).

I forhold til konceptudvikling kan begreberne Community Music (musik i fællesskaber) og Collaborative Musicing (fælles musiceren) muligvis indfange nogle af de forståelser der udvikler sig i projektet, og som vi ikke rigtig har nogle rammende udtryk for på dansk.

Der findes en ret omfattende forskning på musikområdet, og der er forskningsbelæg for en række virkninger (afsnit 5), herunder for virkninger der er særligt relevante for formålet med dette projekt. Her kunne der fx peges på social sammenhængskraft og inklusion, motivation i skolen, personlig udvikling og selvværd og resultater i skolefag generelt, og især i forhold til sproglige færdigheder. Det er ikke så meget spørgsmålet om hvorvidt sådanne virkninger kan opnås, mere at skabe *muligheder* og den *kvalitet* (se også afsnit 5.1.2) i tilbuddene, som kan lede hertil.

Der er kommet en mangfoldighed / divergens af muligheder på banen i den første fase, og det bliver derfor vigtigt i anden fase at arbejde med kvaliteter og en konvergens, der kan medvirke til at skabe længerevarende, bæredygtige forløb i projektet med henblik på formålet med projektet (ref. projektbeskrivelsen, side 37):

” Indsatsen gennemføres med henblik på at sikre, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Særligt fokuseres der på at fremme, at alle børn i hele byen, herunder at børn fra mindre ressourcestærke hjem, deltager i tilbud om frivillig musikundervisning.”

INDHOLDSFORTEGNELSE

1 Projektet	1
1.1 Baggrund:	1
1.2 Struktur:	1
2 Første projekt-år – projektets første fase	3
2.1 Overblik over aktiviteter i første projekt-år	3
2.2 Enkelt-aktiviteter i første projekt-år	4
2.2.1 Amager	4
2.2.2. Indre By/Østerbro	8
2.2.3 Valby/Vesterbro/Kg. Enghave	12
2.2.4 Nørrebro/Bispebjerg	16
2.2.5 Vanløse/Brønshøj	18
3 Vidensdeling og løbende kvalificering	25
3.1 Vidensdeling - projektudvikling	25
3.2 Vidensdeling - kvalitetsudvikling	26
4 Koncepter i projektet	27
4.2 Kvalitet i arbejdet med alle børn	29
5 Forskningsgrundlag	31
5.1 Virkninger af aktiv deltagelse i musik	31
5.1.1 Virkningsområder - Musik.	31
5.1.2 Faktorer for kvalitet.	33
5.1.3 Resultater fra følgeforskning JeKi	34
6 Bilag: Projektbeskrivelse BUF, Jan. 16.	36

1 PROJEKTET

Der gennemføres et pilotprojekt med henblik på at sikre, at mange flere børn i København får mulighed for at deltage i forskellige former for frivillig musikundervisning.

I København er der en geografisk og social skævhed i hvilke børn, der benytter musikskolerne.

Der fokuseres derfor særligt på at udbrede musikundervisningen til børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem og børn fra geografiske områder af byen, hvor der ikke er let adgang til musikundervisning.

1.1 Baggrund:

I forbindelse med udmøntningssagen om budget 2015 har Børne- og Ungdomsudvalget d. 5. november 2014 besluttet at gennemføre et pilotprojekt, for at fremme den frivillige musikundervisning i København. Notatet indeholdt tre hovedaktiviteter. Den ene hovedaktivitet, "Mere musik til byens børn", blev vedtaget og udmøntes i dette projekt.

1.2 Struktur:

Projektet drives i et samarbejde på tværs af Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen med stor inddragelse af lokale musikudbydere.

Pilotprojektet har midler til at vare i tre år og er tilsvarende inddelt i tre faser:

Første fase. Den første fase er kendetegnet ved åben udvikling. Musikforløb og -aktiviteter af forskellig karakter, der kan tiltrække målgruppen, skyder op lokalt. Der er fokus på at afprøve nye metoder, og at udvide kredsen af musikudbydere, der kan skabe længerevarende, bæredygtige forløb – også efter projektmidlerne udløber.

Anden fase. Indsatserne skal gradvist etableres som et sammenhængende koncept i anden fase, så de lokalt forankrede musikforløb og -aktiviteter fungerer som 'hot spot's'. Videndeling mellem musikudbydere og -undervisere understøttes, og fokuset på længerevarende, bæredygtige forløb intensiveres.

Tredje fase. I projektets afsluttende fase er stabilisering af konceptet og lokalforankringen af indsatserne altafgørende, for at sikre et uundværligt bidrag til flere frivillige musikundervisningstilbud til byens børn.

Der er nedsat et Advisory Board, som består af musikfaglige eksperter fra Musikskolen, Musikudvalget, Sønderbro Skole, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur og Fritidsforvaltningen. Advisory Boardet følger pilotprojektet i hele perioden og har en rådgivende funktion i forhold til de konkrete aktiviteter, der igangsættes, og er således en aktiv medspiller i udviklingen.

Der er en tovholder for hvert af BUF-områderne

- Amager
- Indre By/Østerbro,
- Valby/Vesterbro/Kgs. Enghave

- Nørrebro/Bispebjerg
- Vanløse/Brønshøj

Der indgår følgeforskning (Ph.D. Finn Holst, DPU) i den treårige periode for at indsamle og udvikle viden om de musikpædagogiske praksisformer i projektet og virkninger heraf for de deltagende børn, herunder i forhold til om den konkrete målgruppe nås, og i forhold til hvilken musikalsk læring og dannelse projektet skaber hos børnene.

2 FØRSTE PROJEKT-ÅR – PROJEKTETS FØRSTE FASE

Projektets første fase er kendetegnet ved åben udvikling.

Musikforløb og -aktiviteter af meget forskellig karakter er oprettet i alle fem områder.

Der har været fokus på at afprøve nye metoder og den store diversitet fremstår som en tydelig styrke ved projektet.

Der er desuden påbegyndt aktiviteter med henblik på vidensdeling samt at udvide kredsen af musikudbydere, med henblik på at skabe længerevarende, bæredygtige forløb.

2.1 Overblik over aktiviteter i første projekt-år

2.1.1 Amager

Tovholder Lau Heidemann Petersen

Konceptet er baseret på Børnekulturhusets eksisterende frivillige musiktilbud, Den Cyklende Musikskole (DCM).

Projektet kører på to skoler på Amager, fire tilhørende fritidshjem samt et yderlige fritidshjem.

2.1.2 Indre By/Østerbro

Tovholder Jesper Ole Larsen

Der er etableret 4 lokalprojekter:

1: Christianshavn skole og tilhørende fritidshjem

Stomp med Rune Thorsteinsson.

2: Langelinieskolens SFO,
Frivillig Musikundervisning, Caro Musikskole

3. Kennedygården Fritidshjem
Sammenspil

4. Kildevæld Fritidshjem/Klub

Musikcafé

Arrangør: Michael Grønberg / Lars Papsø

2.1.3 Valby/Vesterbro/Kg. Enghave

Tovholder Birgit Larsen

Der er etableret en palette af lokalprojekter med forskellig forankring

1. Kultur Valby, forløb på tre skoler, Musikkarrusel.

2. Street Musikskole Egebjerg skole

3. Livsbanen, Rap projekter

4. Vesterbro Ungdomsgårds musikaktiviteter
5. Musikfestival, Hoffmanns Minde Fritidsklub

2.1.4 Nørrebro/Bispebjerg

Tovholder Henrik Schackinger Larsen

1. Musikfestival 2200Kultur
2. Zebra ZeZe, børnemusical

2.1.5 Vanløse/Brønshøj

Tovholder Henrik Strange-Schäefer

1. Euphrosyne, "Spil med" - klassiske instrumenter
2. Kulturstationen Vanløse, Cyklende Musikskole koncept
4. Livsbanen (RAP)

2.2 Detaljeret beskrivelse af enkelt-aktiviteter i første projekt-år

2.2.1 Amager

Den lokale aktør er Amager Kulturpunkt/ Børnekulturhus Amager.

Koordinator: Line Fog Mikkelsen, Kulturmedarbejder/projektleder

Undervisere: Andreas Ugorskij (AU), Andreas Bang Bødker (AB), Jeanette Frederiksen (JF) og Mads Fisker (MF).

Konceptet er baseret på Børnekulturhusets eksisterende frivillige musiktilbud, Den Cyklende Musikskole (DCM).

Idéen bag at skabe en mobil musikskole tager afsæt i, at langt fra alle børn har adgang til musikundervisning. I Københavns Kommune er der kun musikskoler på omkring en fjerdedel af folkeskolerne, og for de mindre børn er det ikke en mulighed at krydse bydelen til nærmeste musikskole. Idéen med Den Cyklende Musikskole er derfor, at bringe musikundervisningen ud til børnene dér, hvor de i forvejen er, og dermed tilbyde alle børn muligheden for musikundervisning. Tanken med DCM er at skabe et fleksibelt koncept, som kan tilrettelægges individuelt for de enkelte institutioner og skoler.

DCM startede i 2012 som pilotprojekt med lokale midler, og der er gennemført en evaluering på grundlag af spørgeskemaer og lærerlogbøger. Samlet set er konklusionen fra DCM evalueringen 2012, at konceptet fungerer. Tilbagemeldingerne er positive og alle har været glade for forløbet, og musik kommet på dagsordenen i større eller mindre grad. Samtidig er der overordnet enighed om, at projektets styrke er, at det er fleksibelt og favner bredt. Efterårets pilotprojekt har fokuseret på fritidshjemmene, fordi det blev vurderet, at det var her, det gav bedst mening at starte. Samtidig åbnede en mulighed for at afprøve konceptet i en skoleklasse sig, og de samlede erfaringer taler for at udvide

pilotprojektet til at omfatte flere skoleklasser samt at videreføre de gode erfaringer fra fritidshjemmene.

Som centrale parametre for succes fremhæves:

Opbakning fra ledelse og personale.

Fastholdelse af børnene i forløbet samt tydelig information til forældre

Kontinuitet i undervisningsforløbet

Koordinator som et forankringspunkt

Kontrakt-aftale omkring form, indhold og mål

Projektet i rammen af Mere Musik til Byens Børn er udviklet med afsæt i erfaringerne med Den Cyklende Musikskole.

Projektgruppen bestod af: Jesper Nordahl, Leder Amager Kulturpunkt, Flemming Gerhard, Pædagogisk konsulent i Københavns Kommune / område Amager, Rasmus Schmidt, Klyngeleder på Amager, Andreas Spinner, udviklingskonsulent i Skole og Fritid, Henrik Vesterlørke, Musikansvarlig og lærer på Sønderbro Skole og Line Fog Mikkelsen, projektleder og kulturmedarbejde i Børnekulturhuset.

Der etableret undervisning på til to skoler (fire klasser) og fem fritidshjem:

1. Sønderbro skole.

Underviser AU. Med udgangspunkt i to klasser i samarbejde med klassernes dansklærere arbejdes som almen musikundervisning med sang, bevægelse, lydformning, stomp, mm. Gennem samarbejdet faciliteres mulighed for en musikalsk motiverende tilgang. En del af undervisningen foregår samlet med de to klasser, en anden del med den ene klasse koblet til en musiktime, da klassens dansklærer også er musiklærer. Børnene optræder desuden til morgensang. En anden del af undervisningen foregår som instrumenthold på guitar efter skoletid. Undervisningen er koblet til tilbuddet på fritidshjemmet Fabrikken, hvor sammenspil på fritidshjemmet forberedes i holdundervisningen her.

2. Fabrikken.

Underviser AU. Sammenspil i samarbejde med en pædagog fra fritidshjemmet med musikfaglige kvalifikationer. Undervisningen tager afsæt i forløbet på Sønderbro Skole, hvor der skabes interesse i klassesammenhæng, som afsæt for tilbuddet om holdbaseret guitarundervisning, hvor der forberedes grundlag for sammenspil på fritidshjemmet. Gennem denne opbygning er det muligt at skabe mulighed for at børn, som ellers ikke ville melde sig til frivillig musik.

3. Sundby Fritidshjem.

Underviser JF. Forløbet bygger på at skrive, øve og optræde med egne sange. Undervisningen foregår i samarbejde med to pædagoger uden musikalske forudsætninger, men med stor interesse. Der lægges vægt på forståelsen for samarbejde og gensidig respekt omkring musikken, fastholdelse i forløbet og kontinuitet i forløbet.

Der blev rejst en diskussion hvorvidt børnene kunne vælge at komme fra gang til gang, men underviser insisterede på at man tilmeldte sig til et forløb, og det lykkedes bl.a. gennem progression og differentiering at fastholde børnene. Dette vurderes at være af stor betydning, netop med henblik på fastholdelse af målgruppen. Pædagogerne blev af underviser inddraget i et reelt samarbejde, og overtog gennem rammesætning gradvist dele af undervisningen. Dette har betydning for indsatsens forankring i den pædagogiske hverdag (understøtter kontinuitet og forankring/bæredygtighed).

4. Dyvekeskolen.

Underviser AB. Forløbet er planlagt som et skolemodul (folkeskoleforløb) i musikhistorie (musikforståelse / genrekendskab) med reference til læreplanen (fælles mål musik). Forløbet er detaljeret planlagt i samarbejde med musiklæreren og omfatter emnerne: Hvad er musik, Vokaljazz og Opera, Symfonisk musik, Jazz og Bigband, Rockbandet, Hip-hop, Folkemusik og Pop.

Samarbejdet med folkeskolemusiklæreren består, ud over den fælles planlægning, måske snarere i arbejdsdeling. Ved den gennemførte observation stod underviseren som udgangspunkt primært for den faglige undervisning, og folkeskolemusiklæreren for at holde ro i klassen. Det vurderes at have været en fordel hvis de to underviseres forskellige kompetencer i højere grad var sat i spil. Underviseren med musikerbaggrund kunne på mange punkter bidrage med spændende og motiverende aktiviteter, men var tydeligvis ikke rutineret i klasseundervisning.

Folkeskolemusiklæreren havde ud over en generel pædagogisk kompetence (herunder klasseledelses- og relations-kompetence) også en omfattende musikfaglig kompetence, som i den observerede undervisning først blev sat i spil som en nødløsning for at gennemføre sangledelse på klasseplan med direction. Det er vurderingen, at undervisningstilgang og samarbejdsform ikke bidrog i til at motivere den ønskede målgruppe i særlig grad med henblik på frivillig musikundervisning, sammenlignet med en almindelig undervisning.

5. Troldevænget.

Underviser AU. Der undervises 12 børn fordelt på to hold, med nogle af de børn, som også følger projektet på Dyvekeskolen og fylder op med andre børn. Skrive sange, sammenspil og optræden. Samarbejde med en pædagog fra fritidshjemmet med musikfaglige kvalifikationer.

6. Sundby Allgård.

Underviser AB. Deltagere er en blanding af børn der selv ønsker at deltage og børn, som blive håndplukket. Der indgår børn som også følger projektet på Dyvekeskolen. Samarbejdspartner (pædagog) har erfaring inden for Rap/Freestyle. Forløb med Studie/elektronisk musik, HipHop. Kombination af instrumenter og rap/sang og optræden.

7. Brydes Alle.

Underviser MF. Rytmik, instrumentspil, sangskrivning og sammenspil, afslutning med koncert. Der har været et opbyggende samarbejde med pædagogen (ankerperson) som har fået opgaver han kunne arbejde med med børnene i ugens løb, hvilket har været understøttet fra fritidshjemmet. Børnegruppen har været en udfordring, og det er lykkedes godt at fastholde dem i et godt samarbejde med pædagogen, og det er lykkedes at øge børnenes interesse for musik hvilket blandt andet har vist sig gennem at flere har spurgt til fortsat undervisning.

2.2.2. Indre By/Østerbro

Tovholder Jesper Ole Larsen

1: Christianshavn skole og tilhørende fritidshjem
Stomp med Rune Thorsteinsson.

2: Langelinjeskolens SFO,
Frivillig Musikundervisning, Caro Musikskole

1: Christianshavn skole og tilhørende fritidshjem

Arrangør Anni Green, Skoleleder.

Stomp med Rune Thorsteinsson.

Der arbejdes med Stomp (Boom) med store plastikbaljer som trommer.

Rune Thorsteinsson indstuderer koncert med skolens 3-6. klasser (240 børn i et samlet orkester) som et ugeprojekt. Gennem arbejdet med rytme og bevægelse samt en inkluderende og motiverende tilgang har det været muligt at inddrage alle børn i klassen (observation).

Efterfølgende afholdes koncert på skolen (slut september/ beg. oktober 2015) med ca. 240 børn i et samlet Boom-orkester. Gennem koncerten og den næsten overvældende oplevelse når så mange børn spiller sammen (og samtidigt) på trommer, er der skabt en interesse hos elever og forældre samt opbakning hos de involverede lærere og pædagoger.

Arbejdet videreføres i samarbejde med fritidshjemmene tilsluttet skolen i syv workshops á 2 timer med Rune Thorsteinsson for alle interesserede børn i perioden fra 23.10.15 til 11.12.15.

Deltagelse her har været afhængig af at en pædagog har besluttet at tage en gruppe elever med til workshoppen, og pædagogerne har gennemgående deltaget aktivt. Tilslutning til workshops har været tilsvarende skiftende - fra at aflyse ved intet fremmøde til 33 børn på en gang. Rune gør opmærksom på at dette bør organiseres bedre fremadrettet, så projektet potentiale udnyttes bedre.

Såvel i forbindelse med koncertprojektet som i workshopforløbet har der været en blandet elevsammensætning, som omfatter børn fra målgruppen.

2: Langelinieskolens KKFO

Arrangør Jan Hansen, Langelinieskolen.
Frivillig musikundervisning, Caro Musikskole

Musikværksteder ved Langelinieskolens KKFO i samarbejde med Musikskolen Caro tilbyder børnene forskellige musikalske værkstedstilbud, hvis man er tilmeldt Langelinieskolens KKFO.

Undervisningen forgår efter skoletid.

Der tilbydes to hold med elever fra 0-1 klasse og et bandhold med elever fra 1-3 klasse.

Holdet med elever fra 0-1 klasse arbejder med sang, dans, musik & bevægelse og skoleinstrumentarium.

Der arbejdes bl.a. narrativt med at spille og agere kendte børnefortællinger.

Undervisningen fremstår som særdeles velkvalificeret og foregår i særdeles velegnede lokaler.

Holdet med elever fra 1-3 klasse arbejder med instrumenter. Der arbejdes med forskellige øvelser i instrumentgrupper som trommer, blæseinstrumenter, xylofoner, marimbaer, klaver, percussion, strengeinstrumenter og sang. Der øves i mindre grupper som sættes sammen til sidst, så forskellige instrumenter spiller sammen. Der introduceres noder.

Den gruppe elever der nås på skolen vil kun i meget ringe omfang kunne forventes at omfatte målgruppen. En opgørelse over deltagerkategorier kan dog først foreligge ca. August 2016.

3. Kennedygården Fritidshjem/Klub

Bandsammenspil

Arrangør: Magnus Udam / Ole Buhl

Klubben har lokale til bandsammenspil, som er etableret som del af et omfattende musikmiljø, som klubben har opbygget over en længere periode. Der er tilknyttet flere pædagoger med særlige musikfaglige kvalifikationer. De klubbørn som ønsker at afprøve at spille i band har mulighed for at blive sat sammen med andre børn i et band. De får en fast ugentlig øvetid med en musiker. Almindeligvis starter alle bandets medlemmer med at afprøve at spille de forskellige instrumenter – først senere tages stilling til bandplacering. Tilbuddet er rettet mod 10-14 årige med særligt fokus på de nye 4. klasser som starter op i klubben i august.

Det er en særlig kvalitet at aktiviteten ikke foregår under "klokketimer", men at der også er tid til en musikalsk samværsform.

4. Kildevæld Fritidshjem/Klub

Musikcafé

Arrangør: Michael Grønberg / Lars Papsø

Rytmask musik på tværs af aldersgrupper. Det enkelte barn vælger et instrument, efter et par gange med rotation på de forskellige instrumenter, og sammensættes i bandsammenspil. Der øves op til afslutning med koncert. Kildevæld har en sammensat børnegruppe som omfatter målgruppen.

2.2.3 Valby/Vesterbro/Kg. Enghave

Tovholder Birgit Larsen

Der er etableret en palette af lokalprojekter med forskellig forankring

1. Kultur Valby, forløb på tre skoler, Musikkarrusel.
2. Street Musikskole Egebjerg skole
3. Livsbanen, Rap projekter
4. Vesterbro Ungdomsgårds musikaktiviteter
5. Musikfestival, Hoffmanns Minde Fritidsklub

1. Valby Kulturhus.

Arrangør Iben Benedikte Ravn, Zone 2 Børnekultur

"Musikkarusellen" på Kirsebærhavens Skole, Lykkebo Skole og Vesterbro Ny Skole.

Undervisere: Lotte Tænnner og Daggros Thyri

Musikkarusellen omfatter arbejde med de musikalske grundprincipper, gennem leg, fantasi og bevægelse. Børnene spiller på forskellige instrumenter, lytter til hinanden og synger sammen, og arbejder med enkle rytmenoder.

På Kirsebærhavens Skole er der to musikhold, et hold for 0.klasserne med ca. 16 børn, et

hold for 1. klasserne med ca. 21 børn, hvor der er tilknyttet to undervisere. På Vesterbro ny Skole er der etableret to musikhold, et hold for 0.klasse med 12 børn og et hold for 1. klasserne med 12 børn som har tilknyttet en underviser. På Lykkebo Skole er der et musikhold for 0.klasse med 18 børn, hvor der er tilknyttet to undervisere. Alle børn får i alt 12 undervisningsgange.

Musikkarusellen har været i gang siden august 15, og der er høstet en del erfaringer på samtlige hold. Der arbejdes med fordel med to undervisere pr. hold, da det giver bedre mulighed for at byde på forskellige instrumenter og undervise samtidig med, at man får håndteret børnegruppen godt.

Det har været en udfordring at få det organisatoriske og logistiske på plads, og det fungerer bedst, hvor der er en klar aftale om, hvem og hvordan børnene kommer hen til undervisningen. Flere steder henter pædagogerne børnene og går samlet hen til musiklokalet, et enkelt sted har pædagogen deltaget de første gange for at skabe tryghed. Det anbefales, at skole eller fritidshjem påtager sig opgaven med at følge børnene til musikundervisningen.

Skolerne ligger i områder hvor der er mange børn fra målgruppen, og dermed også en børnegruppe med en del udfordringer. Om end det udgør en udfordring at inddrage alle børn konstruktivt i undervisningen fremgår det af observation at dette gennem det tætte og velfungerende samarbejde mellem de to undervisere lykkes overordentlig godt. Dette er af stor betydning, da det er en ting at tilbyde deltagelse men en anden at udvikle motivation og engagement gennem konstruktiv deltagelse - og dette er netop en udfordring og af særlig betydning målgruppen taget i betragtning.

2. Street Musikskole Egebjerg

Street Musikskole, Ellebjerg Skole og Rubinen.

Arrangør: Jan Lippert

Musikundervisning der kombinerer moderne elektronisk musik/teknologisk praksistilgang med traditionelle musikskole-kerneverdier så som nodespil, sammenspil og musikteori. Centralt står en producerende, kreativ tilgang til at arbejde med musik, som kan fremme motivationen hos deltagerne. Undervisningen skal løbende søge at geare såvel den enkelte elevs som gruppens motivation, kompetencer og/eller talent for musikalsk kunnen og færdighed inden for sang, rytmik, kreativ gruppeproces, instrumentspil, musikteori og koncertoptræden - og alt dette med en hovedvægt på den elektroniske musikscenes 'mindset' og lyd-verden og faciliteret af alle hånde intuitiv og sjov musikteknologi/software.

Musikundervisning forgår i ca. 15 uger i efteråret med start september til december 2015.

På Ellebjerg Skole er der i alt 5 musikundervisningshold som får undervisning 14 gange:

Et hold med 5 elever fra 7.klasse, hver mandag ved underviser Tue Sander.

Et hold med 5 elever fra 5.klasse, hver tirsdag ved underviser Anna Lidell.

Et hold med 3 elever fra 6.klasse, hver torsdag ved underviser Jesper Ørberg.

Et hold med 5 børn fra 0.klasse,

5 børn fra 1. klasse og 9 børn fra 2. klasse,

hver onsdag ved underviser Katrine Villadsen.

Der har været afholdt en vellykket skolekoncert på Karens Minde Kultursted, hvor alle musikgrupper var på scenen. Street Musikskole aktiviteten afsluttes med en julekoncert på skolen.

Musikundervisningsholdene har været i gang siden september.

En vigtig erfaring er, at der er mulighed for at flere børn og unge kan deltage, når det er kor og samspil på programmet. Der peges også på, at det er vigtigt at samle erfaringer med de udfordringer der ligger i netop at arbejde med denne målgruppe.

Der ligger et stort koordinationsarbejde før, under og efter musikundervisning eksempelvis, tilmeldinger, holddannelse. Det fungerer rigtig godt, når der er en aftale med skolen om de gensidige forpligtelser, og når skolen stiller med en kontaktperson, når der er booket lokaler til undervisningen en fast ugedag mellem 14-16 og når skolen sørger for at følge børnene til musikundervisningen og udarbejder holdlister til underviseren.

Det vurderes at aktiviteterne i høj grad rammer målgruppen.

3. Livsbanen

Rap-forløb for klubber i Sydhavnen i et studie på Bavnehøj Skole. Forløbet kan munde ud i en indspilning og/eller en koncert. Rap-forløb er gennemført i klubberne Rubinen, Lupinen og Rughave er Livsbanen i perioden fra september til november. I Rubinen er der en workshop for en gruppe på 7 unge, som tilbydes fem undervisnings gange ved to rap-konsulenter, Anna Vigsø og Rune Vilpius. I Lupinen er der workshop for 6 børn, som tilbydes tre undervisningsgange ved rap-konsulenterne Anna Vigsø og Emil Ske. I Rughaven

er der workshop for 8 unge, som tilbydes 2 undervisningsgange ved rap-konsulenterne Alexander Engel og Manus Bell.

Der er tilsvarende gennemført et Rap-forløb i Husum (område Vanløse/Brønshøj), som har gennemført fælles koncert sammen med Euphrosyne-projektet på Korsager Skole.

På grundlag af observation vurderes det at aktiviteterne i høj grad rammer målgruppen. Det må dog bemærkes at der i hvert forløb indgår relativt få børn, hvilket eksempelvis har ført til aflysning af planlagt optræden / koncert.

4. Vesterbro Ungdomsgård

Vesterbro Ungdomsgård, fritids- og ungdomsklub

Støtte til "Daglige musikaktiviteter og musikevents på Vesterbro Ungdomsgård"

Undervisning i trommer, keyboard, klaver, bas, guitar, sang, beats, studieindspilning, drop in rytme- gå amok hold, band øver/vejledning, rytmer og stomp.

Pga. en opsigelse besluttede teamet i samråd med ledelsen, at udskyde projektet til opstart i forår 2016. Der foreligger endnu ikke en beskrivelse af det igangsatte hhv. gennemførte projekt.

5. Musikfestival, Hoffmanns Minde Fritidsklub

Der er gennemført o forberedende workshops til musikfestival på tværs af klubberne i Valby og Kgs. Enghave, som indgår som aktiviteter på festivalen "Kultur på Tværs festival 2015", hvor børnene kan få en "her og nu" oplevelse med at udføre musik. F.eks. rap, trommemusik, musik på improviserede instrumenter eller elektronisk musik. Projektet er afsluttet med musikfestivalen Kultur på tværs festival d. 4/6-2015.

2.2.4 Nørrebro/Bispebjerg

Tovholder Henrik Schackinger Larsen

1. Musikfestival 2200Kultur
2. Zebra ZeZe, Børne-musical

1. Musikfestival 2200Kultur

Musikfestivalen er gennemført i maj 2015.

2200Børn&Musik er en børnemusikfestival der løber for tredje år i træk i maj 2015. Festivalen ønsker at samarbejde med de lokale skoler, for på den måde at sikre at mange børn får sig en god musikoplevelse. Musiker fra festivalen besøger 1. klasserne på Rådmandsgade Skole og 1. klasser på Blågård Skole og laver musikundervisning og øver en sang med børnene. Der er tale om to workshops.

Børnene deltager efterfølgende i en koncert tæt på skolen, sammen med musikeren i BaNanna Park og i Hans Tavsens Park. Målet er at give børnene en ekstra musikalsk læring med professionelle musikere og får mulighed for at blive en del af en større kulturbegivenhed.

2200Børn & Musik er en musikfestival for børn, som i 2016 finder sted for fjerde år i træk. Den har siden sin oprindelse bygget på et samarbejde mellem Osramhuset, Danske Populær Autorer og en række lokale aktører. I 2015 deltog 220 børn fordelt på 2 folkeskoler.

Musikfestivalen udgør sammen med to indledende workshops udgør en relativ kort og oplevelsesorienteret aktivitet, som gennem motivation kunne lede til deltagelse i frivillig musikundervisning. En sådan kobling er ikke realiseret, men beskrives som et fremtidsperspektiv. 2200 Børn & Musik ønsker fremtidigt at forankre projektet og lede musikinteresserede børn videre i faste musikundervisningstilbud og har derfor været i dialog med Goldschmidt Akademiet som tilbyder musikundervisning på Nørrebro Park Skole og Nørre Fælled Skole – og desuden har udvist interesse for at igangsætte musikundervisning på Blågård Skole. Ud over det mulige samarbejde med Goldschmidt Akademiet nævnes en mulighed for at starte musiktilbud for børn i Osramhuset.

2. Zebra ZeZe

Arrangør: Janne Aagaard

Fritidshjemmet Universet, gennemføres i gymnastiksalen på Guldberg Skole.

Projektet skulle først løbe af stablen i skoleregi, men blev ændret til at blive rettet mod de store børnehavebørn. Projektet er gennemført i marts 2016, har en udstrækning på en uge og afsluttes med en koncert. Der indgår ca. 50 børnehavebørn, og tre pædagoger.

Materialet er for-produceret og bygger på en bogudgivelse med materialet med fuldt playbackmateriale med instrumenter og sang, design til minimal-udklædning og korte tekster mellem sangene. Der indgår 12 sange med bevægelse. Der øves hver dag og afsluttes med generalprøve og gallapremiere for børnenes forældre og søskende. Pædagogerne er blevet forberedt på forløbet og har fået udleveret tekster, noder og cd med sangene. Pædagogerne arbejder med sangene i faglig fordybelse-timerne. Forløbet er stærkt struktureret hvilket muliggør et så kort forløb frem til en koncert med så mange sange. Enkelte elever havde roller og replikker, og de fleste deltog i grupper svarende til forskellige dyr. Ved generalprøven (observation) styrede Janne forløbet og pædagogerne stod bag hver deres børnegruppe og støttede dem med sangene. Sangene blev desuden støttet af playback og af Janne som havde mikrofonforstærkning. Børnene deltog gennemgående godt bevægelsesmæssigt, og med nogen forskel sangmæssigt. Der var ligeledes forskel på de forskellige pædagogers grad af deltagelse, hvilket havde betydning for børnegruppernes deltagelse.

Samlet set er der tale om et vellykket forløb med optræden. Det kunne overvejes hvorvidt ambitionerne om deltagelse og evt. fordybelse kan opnås i et så kort forløb - med hele 12 sange, men på den anden side holdes koncentration og interesse så oppe. Der var ingen tvivl om, at børnene synes godt om det og var glade for det, de bidrog med. Forløbet er *begrænset til en uge og der er ikke planlagt efterfølgende aktiviteter eller kobling til længerevarende aktiviteter*. Der tale om en børnegruppe med et stort antal af børn fra målgruppen - dvs. som kommende skolebørn.

2.2.5 Vanløse/Brønshøj

Tovholder Henrik Strange-Schäefer

1. Euphrosyne, Spil med på klassiske instrumenter
2. Kulturstationen Vanløse, Cyklende Musikskole koncept
4. Livsbanen (RAP)

1. Euphrosyne

Arrangør: Amatørsymfoni-orkestret Euphrosyne, Koordinator Nina Urhammer.

Der er tale om tre underprojekter (I, II og III) med spil på klassiske instrumenter. Følgende beskrivelser er baseret på Nina Urhammers evalueringer.

I: Strygerhold. Korsager Skole.

6 ugers undervisning á 90 min. Onsdage fra 14.00 - 15.30.

Korsager Skole viste også på dette musikhold, et prisværdigt initiativ til at støtte musikaktiviteten for de lokale børn. Fra begyndelsen af var der tilknyttet fast pædagog, som kendte de fleste børn. Forældre var også velkomne til at overvære undervisningen.

Da undervisningstilbuddet var lagt ud i det offentlige rum i Brønshøj-Husum avisens webudgave

og der var mere end én tilmeldingsliste, gik der en enkel undervisningsgang med at få orden på børnenes navne.

Underviserne formåede at skabe et kreativt og trygt frirum for børnene, hvor de åbent og naturligt kunne udfolde deres musikalske fantasi og nydelse af musikaktiviteten. Dette rum blev grebet med stor glæde og længsel af børnene, som synligt nød samværet med musikerne og i allerhøjeste grad muligheden for at spille på et instrument. Buer blev strøget over løs streng og de forskellige instrumenter, med hver deres klange og toner, blev sammensat til en enkel lille melodi. Børnene fik her instruktion om at spille toner og rytmer i en bestemt orden. Når en af underviserne spillede en lille melodi som overstemme, lød det allerede som et dejligt stykke fælles musik.

Børnene øvede flere enkle folkedanse til akkompagnement på klaver og legede forskellige bevægelseslege og fik derved øvet motorik og koordination. Der blev sunget til bevægelse,

og der blev sunget og skiftevis spillet f.eks. en "sørøversang", så sangen ligeledes fremstod som et "orkesterarrangement". Det var fornøjelig og nydelsesrig musikaktivitet med tre forskellige slags strygeinstrumenter.

Børnene var meget glade for de 6 uger, og forældrene opsatte på, at musikaktiviteten skulle fortsætte. På forældrenes facebook var der lagt billeder ud af børnene med instrumenter med titlen "Sej Symfoni". Billeder og tekst vidnede om glæden ved disse muligheder for børnene.

Der er blevet lagt vægt på børnenes aktive fælles musikudøvelse skiftevis i stor samspilsgruppe og i mindre grupper. Ligeledes har der fra undervisernes side været stor omsorg for, at pleje glæden ved musikaktiviteten og glæden ved progression i læringen. Der blev spillet på løs streng med bue og der blev spillet pizzicato, i arrangementer udarbejdet til de konkrete børn, og det instrument de spillede på. Således spiller børnene med det samme med på "svære" ting i et musikalsk fællesskab. Sammen lyder det af noget, selvom de deltagende børn kun har et første kendskab til instrumentet. Børnene fik mulighed for at prøve alle tre strygeinstrumentgrupper. Undervisningsprojektet blev afsluttet med en koncert for forældrene. Børnene var stolte og glade.

Der var blevet lejet instrumenter til alle børn – i alt 3 kontrabasser i børnestørrelse, 6 violiner og 3 bratscher ligeledes i børnestørrelse.

II: Blæserhold. Korsager Skole.

6 ugers undervisning á 90 min. 15.30 - 17.00.

Holdstørrelse 6 børn, to undervisere. Tyge Jessen, trompet og Christian Tscherning, basun.

Mandage 31. August til 5. oktober. Korsager Skole – gymnastiksal.

Korsager Skole lagde et godt arbejde i at formidle tilbuddet til alle 3. Klasser. Denne aldersgruppe blev valgt af organisatoriske grunde – børnenes fordeling i SFO. Selvom der var overordentlig stor interesse for blæserholdet ved introduktionen, var der kun få tilmeldte.

Skolen var meget aktiv i at regulere denne problemstilling, og musikaktiviteten blev præsenteret for de ældre årgange. Herefter konsoliderede gruppen sig og sluttede med faste, meget ivrige 5 deltagende børn fra 5. og 6. Klasse – en meget fin alder for instrumentet skulle det vise sig. En enkel elev fra anden skoles 1. Klasse deltog ligeledes. I alt 3 drenge og 3 piger.

Undervisningen kom derfor ikke til at ligge i forlængelse af skoledagen, som først planlagt, men børnene kom alligevel tilbage til skolen for at deltage i undervisningen.

Underviserne følte sig godt ind på børnenes medbragte erfaringer, og rettede undervisningen til herefter. Børnene kunne selv vælge, om de ville spille trompet eller trækbasun. Alle børn fik prøvet begge instrumenter, og fandt deres foretrukne efter et par gange.

De to undervisere fik lige fra begyndelsen opbygget en fin relation til børnene. Holdningen var: kom vi laver musik sammen, vi nyder at spille sammen, og undervejs lærer vi i en masse. Børnene følte sig godt hjemme i denne stemning.

Der blev arbejdet med introduktion til instrumentet f.eks. samling af basun, eksperimenter med mundlyde og blæseøvelser på mundstykket, i udpræget grad gennem efterligning. Lytte og derefter finde tonen på instrumentet. Opfinde små melodier selv. Efterspille hinandens små melodistykker, efterligning af rytmer og sammensætning af forskellige rytmelementer – og spille dem sammen osv. Der blev skiftevis spillet i den store gruppe og opdelt i de to instrumentgrupper.

Et andet element har været improvisation. Improvisationen fik børnene til at eksperimentere med lydmulighederne og evt. grænser og udfordrede børnenes musikalske fantasi. Børnene formulerede selv forslag, eller omsatte direkte deres ideer, f.eks. forskellige måder at bevæge sig til musikken. Samspil. Små enkle melodier spilles af et enkelt barn, de andre forsøger et enkelt akkompagnement, som de synes passer til. At dirigere den fælles musik = "orkestret" var et scoop.

Der spilles naturligvis også melodier, som alle kender rigtig godt! Her kommer et element af tryghed og sikkerhed og oplevelsen af, at man kan/har lært at gengive det ønskede i centrum. Der er blevet spillet kendte temaer fra Olsenbanden, Stjernekrig og Harry Potter.

Det viste sig at der blandt børnene var flere meget musikalsk begavede børn. Disse gjorde forbausende fremskridt, og satte god dynamik ind i hele gruppens udvikling. Da holdet sluttede, var det 6 glade børn der sagde farvel og stort tak. En pige havde allerede fremskaffet egen trompet, alle kunne tænke sig en fortsættelse.

Instrumenter til alle var mulig gennem en lejeordning. Det var ganske vist en udfordring at transportere instrumenterne mellem de to institutioner flere gange om ugen – på cykel.

III: Blæserhold Tingbjerg Heldagsskole, Fritidsdelen.

6 ugers undervisning á 90 min. Fra 14.00 - 15.30

Holdstørrelse 12 børn, to undervisere. Tyge Jessen, trompet og Christian Tscherning, basun.

Onsdage 2. september til 7. oktober. Undervisning i trompet og trækbasun. Instrumenter til alle gennem en lejeordning. Nogenlunde lige dele drenge og piger deltog.

I undervisningen deltog endvidere en pædagog fra Fritidsdelen. Der er i institutionen flere inklusionsopgaver. Børnene havde meldt sig til musikaktiviteten for hele perioden. Institutionen og dermed gruppen har en hovedvægt af børn med anden etnisk baggrund end dansk. Dette gav underviserne en ekstra udfordring, idet ingen børn havde noget som helst forkundskab til levende musik eller musikudøvelse grundet anderledes traditioner og familiemønstre. Det at deltage i en musikaktivitet var noget fremmed og en stor udfordring for flere børn. Forældrenes forståelse for at børnene var deltagende i en aktivitet var ikke altid mærkbar. Det skete ofte, at børn blev afhentet midt i undervisningen.

Børnene kom hovedsaglig fra heldagsskolens 2. klasser. Dette var ikke så meget et pædagogisk valg som et organisatorisk. Børnene kom direkte fra skoleundervisningen til musikaktiviteten, som var fuldt integreret i institutionens andre tilbud. Desværre var de ofte trætte.

Børnene kunne til at begynde med afprøve begge instrumenter, men fandt deres foretrukne efter et par gange, dog med visse anbefalinger fra undervisernes side, idet nogle børn ikke kunne håndtere trækbasunen. Sammenlignet med børnene på Korsager Skole, må man konkludere at 2. Klassebørn af flere grunde er for unge til disse instrumenter.

90 min. undervisning blev reguleret. Nogle dage var børnene fuldt ud engagerede og med fra start til slut, andre gange sluttede man, mens det stadig var sjovt. Dette var bestemt en fordel for aldersgruppen.

En undervisningsdag brugte man på at lave sin egen minitrækbasun (bådsmandspibe). Denne blev konstrueret af elektrisk rør og små rundstokke. Der blev filet og limet, og det lykkedes for alle at få en spilbar "basun".

Introduktion til instrumentet f.eks. samling af basun, mundstykker og blæseøvelser blot med munden eller mundstykket. Der er blevet arbejdet i udpræget grad gennem efterligning. Lytte og derefter finde tonen på instrumentet. Opfinde små melodier selv og gentage dem. Et andet element har været improvisation. Børnene syntes, at dette var rigtig sjovt, og de fik afprøvet instrumentet med fornøjelse. Børnene omsatte direkte deres impulser uden filter, dette var oftest sjovt og inspirerende for alle. Enkle former for samspil blev afprøvet. Små enkle melodier spilles af et enkelt barn, de andre forsøger et enkelt akkompagnement, som de synes passer til. Der blev naturligvis også spillet melodier, som alle kender rigtig godt. Det var desværre ikke muligt at afslutte med den planlagte koncert.

2. Kulturstationen Vanløse / DCM Vanløse

Kulturstationen Vanløse havde planlagt fem undervisningsforløb på en række forskellige skoler, et projekt med sangskrivning og et forløb med Rap. Medarbejderen der havde planlagt det holdt kort tid herefter op, og det var overladt til andre kolleger på Kulturstationen Vanløse. Nogle af skoleforløbene og sangskriverforløbet viste sig at blive realiseret, men en række af aftaleproblemer med skolerne førte til aflyste forløb, og Rap forløbet løb ud i sandet, da situationen for de unge, som forløbet var tiltænkt, havde ændret sig da det kunne realiseres. Kollegerne der havde overtaget var meget frustrerede, da det heller ikke normalt var deres arbejdsområde. Det havde været idéen at man skulle bygge på inspiration fra Amagerprojektet Cyklende Musikskole (DCM). Man efterspurgte, at der var en fra feltet som kunne være koordinator. Jeppe Greve beskriver situationen som følger:

"Generelt er opfattelsen fra vores side, at projektet er meget interessant, og noget vi i høj grad gerne vil være med til fremover også. Dog har forløbet været præget af nogle udfordringer, som jeg her vil skitsere. Vi har været ramt af noget omstruktureringer i organisationen, som har gjort at vi kom sent i gang med effektueringen af projektet... Det har været svært, at få svar på mails og telefonopkald fra skolerne og institutionerne. Vi har på Kulturstationen haft en visiterende rolle, og det har været meget problematisk at de undervisere, vi gennem vores netværk har tilknyttet projektet, ikke har kunnet få svar fra de tilmeldte skoler... Til næste sæson vil vi foreslå, at en af underviserne fra i år, bliver tilknyttet projektet med den funktion at finde undervisere, og sammen med skolerne, institutionerne og os laver en samlet undervisningsplan, der sikrer et glidende forløb fra skole til fritidstilbud..."

Det blev i samarbejde mellem Kulturhuset, Jeppe Greve og tovholder for Vanløse/Brønshøj Henrik Strange Schäfer arrangeret at Anja Toft, som underviste på de aktive skoleprojekter, påtog sig koordinationen. En del af projekterne blev i denne ramme så fortsat inklusiv sangskriverforløbet, som er gennemført med et forløb over ti undervisningsgange frem til december 15 af Benjamin Aggerbæk Woll.

Anja Toft tog kontakt til DCM-Amagers koordinator Line Fog Mikkelsen, og det originale projekt DSM Vanløse på genstartet/genoplivet, delvis som fortsættelse af første projektår, delvist som fremadrettet planlægning for andet projektår. I foråret blev gennemført et forløb på Rødkilde Skole og to på Vanløse skole. Disse er planlagt at blive koblet på eftermiddagsforløb. Efter sommerferien 16 er der indtil nu planlagt tre forløb efter DCM-modellen.

Der er gennemført observation på det skoleforløb med samarbejde på Vanløse skole mellem Anja og dansk- og musiklæreren. Børnene her er i høj grad del af målgruppen. Der blev gennemført et forløb med almen musik (konkret med sang og rytmik) som forberedelse og stilladsering til sammenspil med hele klassen på diverse instrumenter.

Med den forhåndenværende elevgruppe kunne det umiddelbart se ud som halsløs gerning, men gennem et eksemplarisk godt eksempel på samarbejde og udnyttelse af de gensidige kompetencer fungerede det og netop udfordringerne for børnene og det at de skulle

og kunne overvinde noget der var vanskeligt, var med til at det lykkedes at inddrage og motivere alle børnene i klassen. Det var interessant, at de grupper der på sin vis er særligt udsatte og vigtige at inddrage, kræver en særlig tilgang og en særlig vinkel, men så alligevel indirekte er inden for pædagogisk rækkevidde. Det har også vist sig i andre projekter at være noget særligt, der kan lade sig gøre i musikundervisning, og som kan have betydning for børnenes generelle indstilling til skolen.

Efter en lidt svær start ser det ud til at Vanløseudgaven af Amagerprojektet DDCM er kommet på banen - og det giver også perspektiv på mulighederne i projektet ved vidensdeling.

3. Livsbanen (RAP)

Livsbanen projektet i Husum er en del af de samlede Livsbanen-projekter som også omfatter Sydhavnen. Rap-forløb er gennemført i perioden fra september til november (Se også under område Vesterbro/Valby). I Husumprojektet er der gennemført en koncert i samarbejde med Euphrosyne på Korsager skole med stor succes.

3 VIDENSDELING OG LØBENDE KVALIFICERING

De forskellige område- og delprojekter indeholder hver for sig unikke værdier - de er hver for sig værdifulde "Hot-Spots". Disse styrker er meget forskelligartede, og der er tale om særlige og forskellige kompetencer hos aktørerne. Nogle aktører har en bred musikpædagogisk erfaringsbaggrund og hos andre er meget specifikke kompetencer, hvilket også er tydeligt af de ovenstående aktiviteter.

Derfor er videns- og praksisdeling i dette pilotprojekt af central betydning for at opfylde intentionerne med indsatsen. Der er på den ene side behov for 1) vidensdeling mellem projekterne, og på den anden side behov for 2) vidensdeling mellem underviserne.

3.1 Vidensdeling mellem projekterne (projektudvikling)

I februar 2016 blev der lavet et vidensdelingsmøde mellem områderne og projekter i områderne, hvilket også tjente som afsæt for projektets anden fase. Mødet havde til formål, at fremhæve gode pointer fra de afholdte samarbejder i projektet "Mere Musik til Byens Børn" samt inspirere og erfaringsudveksle, for at kan drage nytte af viden fra de afholdte projekter i planlægningen af indsatsens kommende musikforløb.

En række gode pointer fra mødet blev efterfølgende sammenfattet af Helle Dysseholm:

- At det er nødvendigt at forventningsafstemme mellem de forskellige parter
- At sikre kommunikation hele vejen rundt, hvor det også er godt med forældrekontakt
- At kontakt til lederne er vigtig, for at få dem til at forstå hvorfor "Mere Musik til Byens Børn" er vigtigt
- At der skal bruges tid på at kvalificere musikforløbet sammen med lærerne/skole-fritidspædagogerne
- At nærhed er et vigtigt aspekt. Musiktilbuddene skal ud til børnene, hvor de er. Det gælder særligt de udsatte børn, som skal "indfanges" via skolerne.
- At kvaliteten er vigtig – dygtige musikfaglige undervisere som kommer med deres egen musikfaglighed. Vi er et seriøst tilbud!
- At fleksibilitet er vigtig – vis jeres fleksibilitet som musikudbyder og gør opmærksom på, at I er åbne for forandringer/ideer/muligheder. Der er ikke altid tale om en færdig pakke, men forløbets rammer kan skabes sammen.
- At der minimum skal være en person fra fritidsdelen, som kan følge musikforløbet og føre det videre, så det bliver forankret.
- At det kan være en udfordring at få fat i de institutionsløse børn.

Vidensdelingsmødet var en succes, og det er besluttet løbende at holde sådanne vidensdelingsmøder.

3.2 Vidensdeling mellem undervisere (kvalitetsudvikling)

Mange af delprojekterne bygger desuden på et specialiseret og værdifuldt knowhow. Det er derfor oplagt at udnytte denne bredt forankrede knowhow på tværs i projektet og dele en sådan viden og erfaring. Det vil både være af betydning for de enkelte delprojekter, og for projektet som helhed i forhold til det overordnede formål. En sådan videns- og praksisdeling i et professionelt miljø (som dette må siges i høj grad at være) med et gensidigt læringsfokus betegnes også som et "Professionelt læringsfællesskab" og kan foregå som kollegial sparring, videoformidling, gennem eksempler og materialer osv. Det er centralt, at der er tale om udveksling af værdier i praksis mellem professionelle i en dialogisk praksis med gensidige udviklingsmuligheder.

Det foreslås derfor

- at etablere en række seminarer for deltagere for de forskellige delprojekter, således at man på omgang ville præsentere, formidle og have dialog om erfaringer og knowhow.
- at dette etableres og udvikles som et 'professionelt læringsfællesskab'.
- at dette enten arrangeres af København Musikskole eller arrangeres som del af projektet med brug af musikskolens lokaler.

4 KONCEPTER I PROJEKTET

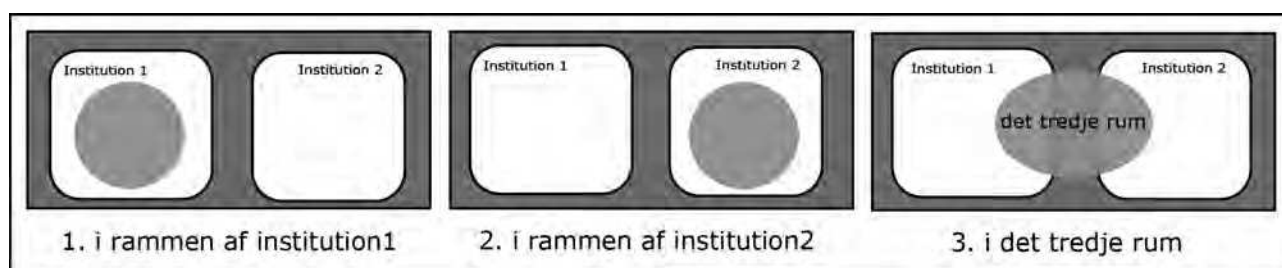
Projektet Mere Musik til Byens Børn er et treårigt udviklingsprojekt i Københavns Kommune. Formålet med projektet er, at flere børn fremadrettet får mulighed for at deltage i tilbud om frivillig musikundervisning. Der fokuseres særligt på at udbrede musikundervisningen til børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem og børn fra geografiske områder af byen, hvor der ikke er let adgang til musikundervisning.

Projektet er kendetegnet ved en bottom-up tilgang, hvor musikforløb og aktiviteter af forskellig karakter etableres lokalt. I hvert af Københavns administrative områder (Amager, Nørrebro, Vesterbro-Valby, Vanløse-Brønshøj, og Østerbro-Indre By) er der i projektets første fase etableret en række meget forskellige lokalprojekter, som omfatter klassisk musik, band, elektropop, sangskrivning, rap, stomp, børnemusical og meget mere. Delprojekterne her kan betegnes som musikalske praksisfælleskaber (Community Music) med fælles musiceren (Collaborative Musicing).

Det er interessant hvordan der er tale om aktører i de meget forskelligartede delprojekter, der kan noget særligt, og meget forskelligt. Der er unikke værdier i hvert af de mange forskelligartede lokalprojekter. Der er gennemgående tale om en række aktører i lokalprojekterne med et omfattende erfaringsgrundlag – og hver især med særlige kompetencer.

De træder nu ind i dette projekt med dets særlige målsætning, og skaber nogle spændende ofte nytænkende praksisser, hvilket udgør et betydeligt udviklingspotentiale, ikke blot i projektet, men også med betydning for udvikling af musikundervisning generelt. De lokalt forankrede musikforløb og aktiviteter fungerer som 'hot spot's¹ der genererer aktiviteter, forløb og idéer, der så kan spredes som gode erfaringer til andre gennem videndeling.

Projektet udspiller sig primært i et tredje rum mellem skole og fritidsinstitution, og lukker sig ikke i nogen af dem.

Et godt eksempel er et lokalprojekt, hvor der indledes med et forløb i skolen med udvidet musikundervisning, som kan skabe deltagelse der inddrager elever som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning. Der er mulighed for at deltage i instrumentundervisning på små hold, som igen giver afsæt for frivillig deltagelse i bandsammenspil på fritidshjemmet hvor de eksisterende faciliteter benyttes.

Der skabes nye rammer og muligheder for elever som ellers ikke ville deltage i frivillig

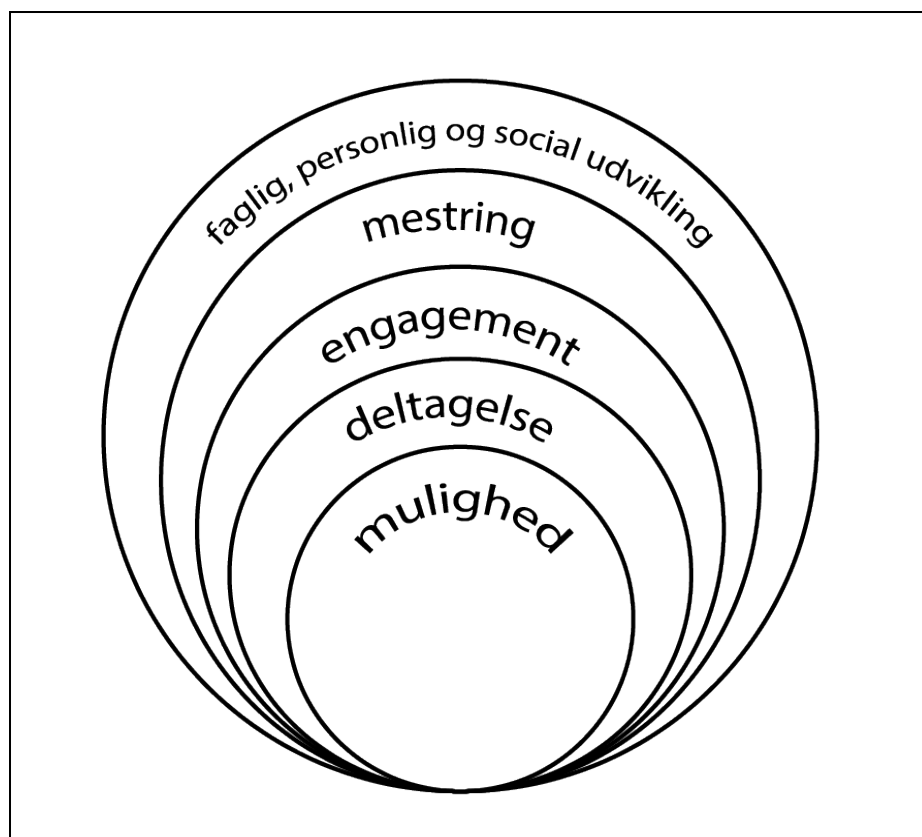
¹ Med inspiration fra naturvidenskaben udløser indsatserne som såkaldte hot spot's kontinuerligt varme i form af aktiviteter, forløb og idéer, der så spredes som gode erfaringer til andre.

musikundervisning gennem samarbejde og fleksible strukturer i det tredje rum som udviklingsrum.

Samtidig er der i mange delprojekter tale om en institutionel tilknytning til skole og fritidsinstitutioner, hvilket også kan ses som en nødvendighed for at udvikle og forankre et koncept og for at undgå at indsatsen bliver til "puljemidler" og af forskellige interessenter ses som en mulighed for fundraising. Det er imidlertid endnu ikke klart hvorvidt projektet udvikler sig i retning af musikundervisning tilknyttet musikskolens såkaldte andet spor (den del af en 2-sporet musikskole som retter sig mod sammenspil og fællesaktiviteter) eller i retning af områdebaserede musikværksteder i kulturhuse mm. Netop styrken ved at projektet er udviklingsorienteret gør at konceptet kan (og skal) udvikles gennem pilotprojektet.

Der tegner sig en sammenhæng mellem forskellige funktioner i delprojekterne, som forsøges sammenfattet i følgende model:

- Mulighed for deltagelse - muligheder skal gives og skabes for at nå målgruppen
- Deltagelse og fællesskab - at skabe aktiv deltagelse for alle som udvikler motivation, som kun er mulig hvis muligheden gives eller skabes. Fællesskabende fællesskaber.
- Engagement - at børnene indgår med engagement og udvikler engagement som bygger på deltagelse. En vigtig faktor i at skabe engagement er kvalitet, forstået som en kombination af kunstnerisk og undervisningsmæssig kvalitet.
- Mestring - at børnene udvikler og oplever musikalsk mestring og anerkendes herfor, bl.a. gennem optræden
- Faglig, personlig og social udvikling – i rammen af musikalske fællesskabende fællesskaber

4.1

Musikalske

fællesskabende fællesskaber

Der er to teoretiske begreber der er gode til at indfange den specielle musikpædagogiske praksis i det tredje rum med.

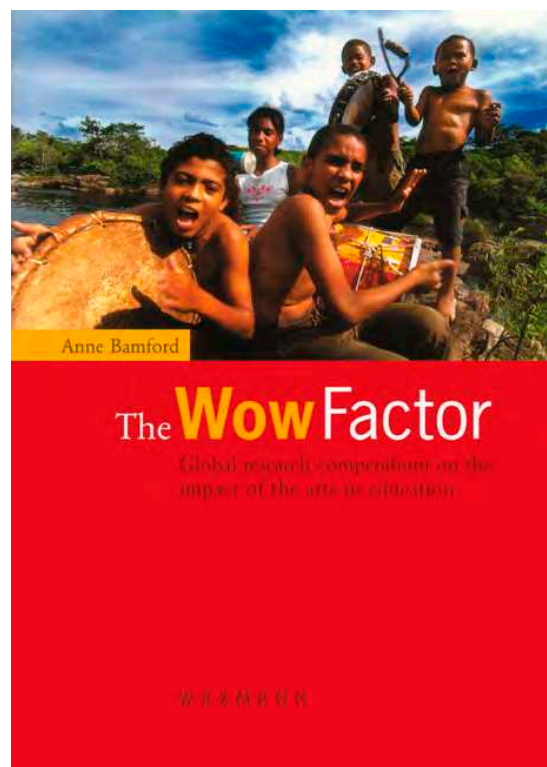
Med Community Music, Veblen 2013² forstås musikalske fællesskaber, hvor man fokuserer på at give deltagerne mulighed for aktiv musikudøvelse og ser deltagerens personlige, sociale og musikalske udvikling som sidestillede. Der er tale om et praksisfællesskab, som ikke er baseret på skolen som institution, men som kan opstå og udøves mange steder. I denne forståelse får samarbejdet en funktion som kobling og åbning mellem de to institutionelle specialiseringer, der kan skabe en konstruktiv sammenhæng.

Med Collaborative Musicing, Pavlicevic & Ansdell 2009³ forstås kollaborative musikalske aktiviteter, hvor musikalsk og social udvikling ses som forbundne, og som opstår i kraft af deltagerens aktive handlinger i den musikalske aktivitet. Relationen mellem den musikalske og sociale oplevelse skaber og skabes af musikalsk kommunikation og musikalsk samarbejde – i et musikalsk fællesskabende fællesskab.

4.2 Kvalitet i arbejdet med alle børn (access and quality)

Spørgsmålet om kvalitet i Arts Education er centralt i en international undersøgelse om Arts Education, ofte omtalt som Bamford-rapporten. Undersøgelsen blev gennemført på initiativ af UNESCO i samarbejde med Australia Council for the Arts og The International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (IFACCA) i 2004-2005. Resultaterne af undersøgelsen blev publiceret i *The Wowfactor: Global research perspectives on the impact of the arts in education*, Bamford 2006⁴, og bygger på et omfattende materiale, med over 60 casestudier fra en lang række forskellige lande.

Det er et centralt resultat af undersøgelsen, at positive virkninger af Arts Education optræder i projekter, som har bestemte former for kvalitet.

---

2 Veblen, K. K. (2013). Introducing Community Music. *Community Music Today*. NAfME

3 Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (2009). Between communicative musicality and collaborative musicing: A perspective from community music therapy. In S. Malloch, & C. Trevarthen (Eds.), *Communicative musicality. Exploring the basis of human companionship*. (pp. 357-376). New York: Oxford University Press.

4 Bamford, A. (2006) *The Wowfactor: Global research perspectives on the impact of the arts in education*.

På grundlag af case-studierne har det været muligt at indkredse nogle tværgående og overordnede karakteristikker for 'Quality Arts Programmes' (ibid, s.40) som er sammenfattet i følgende otte punkter:

Aktive partnerskaber mellem skoler og kunstinstitutioner og mellem lærere, kunstnere og lokalsamfundet.

Fælles ansvar for planlægning, implementering, vurdering og evaluering.

Muligheder for offentlig optræden, udstilling og/eller præsentation.

Vægt på samarbejde

En inkluderende tilgang med mulighed for alle børn for at deltage.

Detaljerede strategier for at evaluere og rapportere børns læring, oplevelse og udvikling.

Løbende professionel kvalificering for lærere, kunstnere og medarbejdere

Fleksible skolestrukturer og åbning mellem skole og lokalsamfund.

Det er relevant at inddrage disse otte punkter, som en baggrundsforståelse i forbindelse med muligheden for alle børn for at deltage - og at skabe kvalitetstilbud herfor.

5 FORSKNINGSGRUNDLAG

5.1 Virkninger af børn og unges aktive deltagelse i musik

Susan Hallam, professor ved Institute of Education, London, har i 2015 gennemført et metareview af virkninger ("impact") af børns og unges aktive deltagelse i musik⁵.

I det følgende gives en sammenfatning af undersøgelsens resultater i forhold til

1) forskellige virkningsområder samt 2) kvalitative kategorier og faktorer.

5.1.1 Virkningsområder - Musik.

Der opstilles i meta-undersøgelsen følgende virkningsområder for musik (Hallam 2015, s. 9 - 19), hvor der gøres rede for virkningernes omfang og forskningens aktuelle stand på området.

Disse er:

- Auditiv perception og sproglige færdigheder
- Auditiv og visuel hukommelse
- Rumlig og matematisk kompetence
- Intellektuel udvikling
- Eksekutive funktioner og selvregulering
- Kreativitet
- Resultater i skolefag generelt
- Musik og personlighed
- Motivation i skolen herunder for skoletrætte elever
- Social sammenhængskraft og inklusion
- Social kompetence
- Empati og følelsesmæssig kompetence
- Trivsel
- Personlig udvikling, selvværd og identitet
- Musik og sundhed

I forhold til projektet Mere Musik til Byens Børn er særligt følgende områder, som herunder beskrives mere udførligt, relevante.

Auditiv perception og sproglige færdigheder

Der er omfattende og tydelig evidens for at musikalsk træning skærper hjernens tidlige afkodning af lyd, hvilket leder til en forbedret auditiv opfattelse og forarbejdning. Aktiv beskæftigelse med musik i barndommen leder til strukturelle ændringer i forbindelse med auditiv forarbejdning. Kvaliteten af auditiv afkodning er forbundet med omfanget af musikalsk træning og med karakteren heraf (herunder forskellige instrumenter). Transfer i forbindelse med sproglige færdigheder er automatisk.

Læsning trækker på fonologisk opmærksomhed og auditiv bearbejdning, og involverer

---

5 Hallam, S. (2015) *The Power of Music*. iMerc, Institute of Education, London

kognitive processer som hukommelse og opmærksomhed. Der er påvist korrelation mellem musikalske aktiviteter og forskellige færdigheder forbundet med læsning. Der er uklarhed om den præcise kobling, og der har især været gode resultater med rytmisk musikalsk træning, men den nuværende forskning tyder på at musikalsk træning som omfatter både det rytmiske- og det melodiske aspekt understøtter udviklingen af flydende læsning som igen leder til øget læseforståelse.

Resultater i skolefag generelt

Der er påvist en sammenhæng (korrelation) mellem musikalsk træning og bedre resultater i skolefag generelt undtagen sport (idræt). Interventionsstudier har vist at der er en tendens til at musikalsk træning leder hertil, men dette er ikke entydigt. Der peges på en indirekte forbindelse i form af øget motivation og selvværd.

Motivation i skolen herunder for skoletrætte elever

Nogle studier viser at beskæftigelse med musik er forbundet med en positiv attitude over for skolen og mindre fravær.

Det er vist at musikalske aktiviteter kan være effektivt for at genskabe et engagement i skolen for elever der er skoletrætte og negative over for skolen, herunder elever der har været involveret i kriminalitet. Undersøgelser har vist at aktiv beskæftigelse med musik har fremmet elevers selvtillid og motivation for læring. Konteksten i sådanne aktiviteter og projekter er imidlertid vigtig (undervisningsmiljø), ligesom de musikalske genrer og undervisernes kompetencer er af afgørende betydning.

Social sammenhængskraft og inklusion

Der er voksende evidens for at musikalsk samhandling skaber social sammenhængskraft og forbedrede relationer mellem børn og voksne. Gruppebaserede musikaktiviteter bidrager til børns opfattelse af at være socialt inkluderede, og understøtter gennem muligheden for kulturelle oplevelser og kulturel deltagelse, den sociale sammenhængskraft. Deltagelse i gruppebaserede musikaktiviteter kan understøtte tolerance og udvikling af sociale kompetencer og etik.

Social kompetence

Der er påvist en virkning af gruppebaserede musikalske aktiviteter i forhold til udvikling af social kompetence og adfærd. Fælles musikalsk aktivitet understøtter bl.a. samarbejde, positiv social adfærd, relationer, læring i fællesskab, solidaritet, turn-taking, teamwork og hjælpsomhed. Nogle projekter har været effektive i at nedbryde fordomme hos unge, men den specifikke kontekst for aktiviteterne kan sætte grænser for hvad der kan opnås.

Empati og følelsesmæssig kompetence

Aktiv musikdeltagelse kan understøtte udviklingen af empati og følelsesmæssig opfattelse hos børn. Formen og konteksten for aktiviteterne er af væsentlig betydning.

Trivsel

Værdien af aktiv musikedeltagelse for trivsel er veldokumenteret. Dette omfatter selvværd, forbedrede sociale kompetencer og udvikling af sociale netværk samt selvregulering, udvikling af resiliens (psykologisk opdrift). Kreative musikalske aktiviteter kan have særlig betydning for børn med traumatiske oplevelser fra krigszoner.

Personlig udvikling, selvværd og identitet

Aktiv musikedeltagelse kan understøtte udvikling af musikalsk- og anden identitet og selvopfattelse. Afhængigt af interaktionen med andre kan dette udvikles positivt eller negativt. Muligheder for at optræde og få positiv feedback fra andre er her vigtigt.

5.1.2 Faktorer for kvalitet.

Meta-undersøgelsen peger desuden på en række faktorer, som indgår i og påvirker virkningen/udbyttet af ovennævnte virkninger.

Specifikke forhold, som har betydning for virkning/udbytte:

- Deltagelse over længere tid.
Deltagelse bør opretholdes over en længere tidsperiode for at maksimere udbyttet.
- Tidlig aktiv deltagelse.
Aktiv involvering i musik bør begynde tidligt for at få det bedste udbytte.
- Gruppe-aktiviteter.
Aktiviteterne bør omfatte gruppebaseret arbejde med musik
- Optræden.
Der bør gives muligheder for at optræde (performance).
- Undervisningskvalitet.
Undervisningen skal være af høj kvalitet.
- Undervisningen skal have et bredt indholdsfelt.
Læreplanen skal være bredt baseret og omfatte melodiske og rytmiske aspekter aktiviteter, sang, instrumentspil, notation samt komposition og improvisation.
- Genre.
I forhold til børn med særlige behov herunder skoletrætte elever, bør der tages udgangspunkt i genrer, som de kan relatere til.

Generelle karakteristikker som understøtter udbyttet:

Undervisningsaktiviteterne bør for det første være interaktive og give glæde

Undervisningsaktiviteterne bør desuden give

- mulighed for udvikling af nye færdigheder og kompetencer
- mulighed for musikudøvelse og optræden (performing)
- mulighed for udvikling af kulturel kapitalmulighed for udvikling af stabile og konstruktive interpersonelle relationer i fællesskabet

Et positivt undervisningsmiljø: Det er vigtigt at få positiv bekræftelse fra andre i forhold til de musikalske aktiviteter, ikke mindst i forbindelse med optræden, hvor der er særlige muligheder for at børnene udvikler selvtillid og selvværd.

5.1.3 Resultater fra følgeforskning til det tyske JeKi-program (musik)

Jedem Kind ein Instrument (JeKi) er et grundskoleprogram med instrumentundervisning, som bygger på samarbejde mellem musikskole og grundskole. Der er i Tyskland projekter i delstaterne Nordrhein-Westfalen (Ruhr), Hamborg, Hessen og Sachsen, i en række byer samt lokale projekter.

De to store delstatsdækkende projekter er i Nordrhein-Westfalen (med årligt knapt 60.000 elever) og Hamborg (med årligt ca. 10.000 elever).

Der er gennemført en omfattende forskning⁶ i forbindelse med JeKi, idet Bundesministerium für Bildung und Forschung i 2009 igangsatte et følgeforskningsprogram for programmerne i Nordrhein-Westfalen (Ruhrområdet) og Hamborg med en løbetid til 2013 med et budget på ca. 1. mio. Euro årligt. En række af projekterne fortsættes i perioden 2013 til 2015. Forskningsprogrammet er fordelt på 12 enkeltprojekter med 25 forskere fra forskellige områder (musikpædagogik, musikvidenskab, musikpsykologi, psykologi, uddannelsesvidenskab).

Følgeforskningens resultater kan opstilles i følgende fire områder, som supplerer Hallams review (eksempel på at forskning som ikke er på engelsk ikke indgår i en metaundersøgelse)

- Selvopfattelse, integration og stresshåndtering
- perceptiv og kognitive resultater
- neuropsykologiske resultater
- resultater vedrørende lærernes samarbejde.

Selvopfattelse, integration og stresshåndtering

1. Børnene udvikler generelt en positiv opfattelse af deres skolemæssige og musikalske kunnen.

2. Drengene udviklede et væsentlig bedre selvopfattelse i JeKi-programmet i forhold til elever der ikke deltog i JeKi og elever der deltog i et andet projekt.

3. Børnenes selvopfattelse i forhold til skolen udvikles positivt både for piger og drenge, men har særlige potentialer for drenge.

4. Undersøgelsen af børn med indvandrerbaggrund viser statistisk en betydelig stigning i orientering imod modtagekulturen for drenge. For drenge som ikke deltog i JeKi optrådte der ikke en tilsvarende stigning.

5. Elever der deltager i JeKi profiterer i forhold til stresshåndtering, hvilket er forbundet med en langsigtet forbedring af psykisk sundhed.

Perceptiv og kognitive resultater:

1. Aktiv tidlig musiceren fremmer klanglige-harmoniske evner, som er vigtige for opfattelsen af musikalske strukturer og sproglige kvaliteter.

2. Aktiv musiceren bevirker en forbedret auditiv opfattelsesevne samt transfer i forhold til

⁶ Bundesministerium für Bildung und Forschung (2013). *Empirische Bildungsforschung zu Jedem Kind ein Instrument*. Bonn

læse- og retskrivningskompetence og opmærksomhedsfunktioner.

3. Undersøgelsen understøtter grundlæggende hypotesen om auditive transfervirkninger i instrumentalundervisning.

4. Signifikant udvikling af arbejdshukommelse så vidt det gælder auditiv information. Resultaterne fra det auditive område viser sig tilsvarende i ord-test.

Neuropsykologiske resultater (scanningsundersøgelser)

1. Børn med en høj musikaktivitet (som i JeKi) har signifikante udviklingsbetingede fordele.

2. Et musikalsk udviklingsprogram (JeKi) er egnet til at modvirke (afhjælpe) auditive forarbejdningsvanskeligheder hos børn med ADHD og læsevanskeligheder.

3. Der er individuelle forskelle i neuroanatomiske forudsætninger, som har betydning for klangforarbejdning, præferencer for musikinstrumenter (instrumentvalg) og måder at musicere på.

Lærersamarbejde og kompetenceudvikling:

1. Det er vigtigt for et godt samarbejde at lærerens særlige kompetencer inddrages i samarbejdet, at undervisningen planlægges fælles og at begge aktivt deltager i undervisningen.

2. Lærersamarbejde kan vanskeliggøres af manglende tidslige ressourcer til fælles planlægning

3. Lærersamarbejde understøtter undervisernes løbende kompetenceudvikling, men det er afgørende at der tilbydes og gennemføres løbende relevant kompetenceudvikling i form af kurser og seminarer.

Motivation for projektet

I foråret 2014 gennemførte Kultur- og Fritidsforvaltningen i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen en analyse af den frivillige musikundervisning, der viste, at København dels ligger under de øvrige 6-byer i omfang for den frivillige musikundervisning, dels har en omfattende venteliste for kommunens musikskole. Samtidig er der en geografisk og social skævhed i hvilke børn, der benytter Musikskolen (som dog mindskes gennem Musikskolens fripladsordning, som ca. 130 børn benytter). Efter drøftelse i BUU den 11. juni og den 13. august 2014, samt høring om musikundervisningen den 3. marts 2014 på Københavns Rådhus og ønske fremsat af Klaus Mygind (SF), fremlagde forvaltningen budgetønske vedrørende den frivillige musikundervisning (bilag 1).

Dele af budgetnotatet blev vedtaget i budgetforhandlingerne om budget 2015. Notatet indeholdt tre hovedaktiviteter. Den ene hovedaktivitet, "Mere musik til byens børn", blev vedtaget og udmøntes i dette projekt i overensstemmelse med budgetnotatet, samt de politiske ønsker fremkommer i BUU's behandling af udmøntningssag om budget 2015 den 5. november 2014.

Her vedtog BUU følgende:

"For at fremme den frivillige musikundervisning i København vil der over de næste tre år blive gennemført et pilotprojekt med lokal implementering. Der udmøntes 200.000 kr. til hvert område med henblik på, at de i samarbejde med lokaludvalg, kulturhuse og – foreninger opretter frivillige musikaktiviteter for børn i skolealderen med afsæt i de lokale fysiske rammer og konkrete lokale eksisterende aktiviteter og potentialer. Udmeldingen af midlerne til konkrete aktiviteter sker i tæt samarbejde mellem BUF og KFF.

Der udmøntes 50.000 kr. til Musikskolen til faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurdering af aktiviteterne. Derudover udmøntes der 200.000 kr. centralt til styring, evaluering og dokumentation af indsatsen med henblik på at etablere en fremadrettet model på området. I forbindelse med denne undersøgelse og forslag til en fremadrettet indsats vil BUU blive fremlagt en sag i foråret 2015."

Indhold

Projektet indeholder følgende delelementer:

- Konkrete frivillige musikundervisningsaktiviteter gennemføres i hvert område. Aktiviteterne tager afsæt i de eksisterende potentialer i hvert område og udmøntes i tæt samarbejde mellem KFF, BUF og lokaludvalg.

- Nedsættelse af et advisory board, der gennem projektets periode følger det, drøfter projektets resultater og har en rådgivende funktion i forhold til at sikre, at de konkrete aktiviteter, der igangsættes, lever op til projektets formål og succeskriterier. Advisory boardet forelægges de udmøntede frivillige musikundervisningsaktiviteter for 2015 med henblik på at kunne vurdere kvalitet og indhold i forhold til kriterierne for projektet og derigennem foreslå evt. justeringer for aktiviteter i årene 2016 og 2017. Musikskolen vil i denne sammenhæng have til opgave at levere faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurderingen af aktiviteterne, både til BUF's fem områder og til Advisory boardet.
- Styrings- og dokumentationsaktiviteter, der følger de konkrete indsatser, med henblik på at indsamle viden om effekten af projektet for de deltagende børn, dels i forhold til om den konkrete målgruppe nås, dels i forhold til hvilken musikalsk læring og prægning projektet skaber hos de deltagende børn.

Projektets formål og succeskriterier

Indsatsen gennemføres med henblik på at sikre, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Særligt fokuseres der på at fremme, at alle børn i hele byen, herunder at børn fra mindre ressourcestærke hjem, deltager i tilbud om frivillig musikundervisning.

Kriterier for igangsættelse af aktiviteter:

1. Aktiviteterne skal kunne tiltrække væsentligt flere børn, som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning, herunder særligt:
  - a. børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem
  - b. børn fra geografiske områder af byen, hvor der i dag ikke er tilbud om frivillig musikundervisning
2. Aktiviteterne rettes primært mod børn i skolealderen.
3. BUF hjælper gennem sine kontakter til skoler, fritidsinstitutioner og klubber mv. med at fremme kontakten til børnene.
4. Aktiviteterne skal udnytte de lokale fysiske rammer (fx kulturhuse, skoler, fritidshjem og – klubber). En række af BUF's lokaler har konkrete musikfaciliteter (fx musiklokaler på skolerne, musikinstrumenter og indspilningsfaciliteter på fritidshjem og klubber), der kunne udnyttes bedre. Samarbejdet med de konkrete udbydere, som typisk kan findes i KFF-regi og BUF, som har ansvaret for disse supplerende fysiske rammer skal fremme denne udnyttelse.
5. Aktiviteterne skal være i forskellige musikgenrer som er velegnet til at tiltrække de relevante målgrupper, med hovedvægten på rytmisk musik.
6. Udbyderne af de aktiviteter, der igangsættes, skal til projektet kunne levere data om hvor mange og hvilke børn, der deltager i aktiviteten med henblik på at kunne vurdere, om aktiviteten lever op til kriterium 1.
7. Det præcise antal forløb vil afhænge af længde, omfang og antal deltagende børn. Der lægges fra Styregruppens side vægt på længerevarende, bæredygtige forløb som kan forankres på sigt¹.

---

¹ Ændring i forhold til oprindelig Projektbeskrivelse på baggrund af beslutning i Projektgruppen om fokus på at etablere længerevarende musikforløb som kan forankres efter indsatsens afslutning. 03.02.2016

